Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 7ης Σεπτεμβρίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Προσέγγιση των νομοθεσιών — Οδηγία 2009/73/ΕΚ — Ενέργεια — Τομέας του φυσικού αερίου — Καθορισμός των τιμών παροχής φυσικού αερίου στους τελικούς πελάτες — Προκαθορισμένα τιμολόγια — Εμπόδιο — Συμβατότητα — Κριτήρια εκτιμήσεως — Σκοποί της ασφάλειας του εφοδιασμού και της εδαφικής συνοχής»

Στην υπόθεση C-121/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Γαλλία) με απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Μαρτίου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

Association nationale des opérateurs détaillants en énergie (ANODE)

κατά

Premier ministre,

Ministre de l'Économie, de l'Industrie et du Numérique,

Commission de régulation de l'énergie,

ENGIE, πρώην GDF Suez,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. da Cruz Vilaça, πρόεδρο τμήματος, F. Biltgen, A. Borg Barthet (εισηγητή), E. Levits και M. Berger, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi

γραμματέας: A. Calot Escobar

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Association nationale des opérateurs détaillants en énergie (ANODE), εκπροσωπούμενη από τους O. Fréget και R. Lazerges, avocats,

— η ENGIE, εκπροσωπούμενη από τον C. Barthélemy, avocat,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους G. de Bergues και D. Colas καθώς και από την J. Bousin,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

— η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Z. Fehér,

— η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον C. Giolito και την O. Beynet,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 12ης Απριλίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2009/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 2003/55/ΕΚ (ΕΕ 2009, L 211, σ. 94).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Association nationale des opérateurs détaillants en énergie (ANODE) και, αφετέρου, του Premier ministre [Πρωθυπουργός], του ministre de l'Économie, de l'Industrie et du Numérique [Υπουργός Οικονομίας, Βιομηχανίας και Ψηφιακής Πληροφόρησης], της Commission de régulation de l'énergie [Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας] (Γαλλία) και της ENGIE, πρώην GDF Suez, η οποία αφορά τα προκαθορισμένα τιμολόγια πωλήσεως φυσικού αερίου.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Στις αιτιολογικές σκέψεις 44 και 47 της οδηγίας 2009/73 ορίζονται τα εξής:

«(44) Η τήρηση των απαιτήσεων περί υπηρεσιών κοινής ωφέλειας αποτελεί θεμελιώδη απαίτηση της παρούσας οδηγίας, η δε παρούσα οδηγία θα πρέπει προπάντων να καθορίζει κοινά ελάχιστα πρότυπα τα οποία θα τηρούνται από όλα τα κράτη μέλη και τα οποία θα λαμβάνουν υπόψη τους στόχους της προστασίας των καταναλωτών, της ασφάλειας του εφοδιασμού, της προστασίας του περιβάλλοντος και των ισοδύναμων επιπέδων ανταγωνισμού σε όλα τα κράτη μέλη. Είναι σημαντικό οι απαιτήσεις περί υπηρεσιών κοινής ωφέλειας να μπορούν να ερμηνεύονται σε εθνική βάση, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές συνθήκες και τηρουμένου του κοινοτικού δικαίου.

[…]

(47) Οι απαιτήσεις περί υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και τα κοινά ελάχιστα πρότυπα που αυτές συνεπάγονται πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω ώστε να διασφαλισθεί ότι όλοι οι καταναλωτές, και ιδιαίτερα οι πιο ευάλωτοι, έχουν τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τον ανταγωνισμό και τις δικαιότερες τιμές. Οι απαιτήσεις δημόσιας υπηρεσίας ορίζονται σε εθνικό επίπεδο, με συνεκτίμηση των εθνικών συνθηκών και με παράλληλο σεβασμό του κοινοτικού δικαίου εκ μέρους των κρατών μελών [...]».

4 Το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας αυτής ορίζει:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, βάσει της θεσμικής τους οργάνωσης και τηρώντας δεόντως την αρχή της επικουρικότητας, ότι, με την επιφύλαξη της παραγράφου 2, οι επιχειρήσεις φυσικού αερίου λειτουργούν σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας οδηγίας, με σκοπό την επίτευξη ανταγωνιστικής, ασφαλούς και περιβαλλοντικώς βιώσιμης αγοράς φυσικού αερίου και δεν κάνουν διακρίσεις μεταξύ των εν λόγω επιχειρήσεων όσον αφορά τα δικαιώματα ή τις υποχρεώσεις τους.

2. Τηρώντας πλήρως τις οικείες διατάξεις της συνθήκης, και ιδίως το άρθρο [106], τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα του φυσικού αερίου, χάριν του γενικού οικονομικού συμφέροντος, υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας οι οποίες μπορούν να αφορούν την ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας του εφοδιασμού, την τακτική παροχή, την ποιότητα και τις τιμές παροχής, καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας του κλίματος, της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και της ενεργειακής αποδοτικότητας. Οι υποχρεώσεις αυτές πρέπει να ορίζονται σαφώς, να είναι διαφανείς, αμερόληπτες και επαληθεύσιμες και να διασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση των επιχειρήσεων φυσικού αερίου της Κοινότητας στους εθνικούς καταναλωτές. Όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού, την ενεργειακή αποδοτικότητα/διαχείριση της ζήτησης και την επίτευξη των στόχων για το περιβάλλον και την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο, τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόσουν μακροπρόθεσμο προγραμματισμό, λαμβάνοντας υπόψη το ενδεχόμενο τρίτα μέρη να ζητήσουν πρόσβαση στο σύστημα.»

5 Το άρθρο 2, σημείο 28, της οδηγίας 2009/73 ορίζει τον «επιλέξιμο πελάτη» ως τον πελάτη που είναι ελεύθερος να αγοράζει φυσικό αέριο από τον προμηθευτή της επιλογής του κατά την έννοια του άρθρου 37 της εν λόγω οδηγίας.

6 Το άρθρο 37, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/73 ορίζει:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι επιλέξιμοι πελάτες να είναι:

α) έως την 1η Ιουλίου 2004, οι επιλέξιμοι πελάτες που ορίζονται στο άρθρο 18 της οδηγίας 98/30/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου [ΕΕ 1998, L 204, σ. 1]. Τα κράτη μέλη δημοσιεύουν, έως τις 31 Ιανουαρίου κάθε έτους, τα κριτήρια για τον προσδιορισμό αυτών των επιλέξιμων πελατών·

β) από την 1η Ιουλίου 2004, όλοι οι μη οικιακοί πελάτες·

γ) από την 1η Ιουλίου 2007, όλοι οι πελάτες.»

Το γαλλικό δίκαιο

7 Κατά το άρθρο L. 100-1 του code de l'énergie (Ενεργειακός Κώδικας):

«Η ενεργειακή πολιτική εξασφαλίζει τη στρατηγική ανεξαρτησία του έθνους και ευνοεί την οικονομική του ανταγωνιστικότητα. Η εν λόγω πολιτική στοχεύει:

— να εξασφαλίσει την ασφάλεια του εφοδιασμού·

— να διατηρήσει ανταγωνιστικές τιμές για την ενέργεια· [...]

— να εξασφαλίσει την κοινωνική και εδαφική συνοχή, διασφαλίζοντας σε όλους πρόσβαση στην ενέργεια.»

8 Το άρθρο L. 121-32 του εν λόγω κώδικα προβλέπει ότι στους προμηθευτές φυσικού αερίου επιβάλλονται υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας που αφορούν ιδίως την ασφάλεια του εφοδιασμού, την ποιότητα και την τιμή των παρεχομένων προϊόντων και υπηρεσιών.

9 Το άρθρο L. 121-46 του εν λόγω κώδικα ορίζει:

«I - Οι στόχοι και οι τρόποι εφαρμογής που καθιστούν δυνατή τη διασφάλιση της υλοποιήσεως των καθηκόντων παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας, που καθορίζονται στα τμήματα 1 και 2 του παρόντος κεφαλαίου, αποτελούν αντικείμενο συμβάσεων που συνάπτονται μεταξύ του Δημοσίου, αφενός, και [...] της GDF-Suez [...], αφετέρου, [...] σε συνάρτηση με τα καθήκοντα παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας που της έχουν ανατεθεί [...]

II - Οι προβλεπόμενες υπό I συμβάσεις αφορούν συγκεκριμένα τα εξής:

1° τις απαιτήσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας στον τομέα της ασφάλειας του εφοδιασμού, της τακτικής εξυπηρετήσεως και της ποιότητας της παρεχόμενης στους καταναλωτές υπηρεσίας·

2° τα μέσα που καθιστούν δυνατή την πρόσβαση στις υπηρεσίες κοινής ωφελείας·

[...]

4° την πολυετή εξέλιξη των προκαθορισμένων τιμολογίων πωλήσεως [...] του αερίου·

[...]».

10 Το άρθρο L. 410-2 του code de commerce (Εμπορικός Κώδικας) ορίζει:

«Με την επιφύλαξη των περιπτώσεων στις οποίες ο νόμος ορίζει άλλως, οι τιμές των αγαθών, προϊόντων και υπηρεσιών [...] καθορίζονται ελεύθερα από τον ανταγωνισμό.

Εντούτοις, στους τομείς ή τις ζώνες όπου ο ανταγωνισμός στις τιμές είναι περιορισμένος λόγω είτε μονοπωλιακών καταστάσεων ή μόνιμων δυσχερειών εφοδιασμού, είτε νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, οι τιμές είναι δυνατόν να καθορίζονται με διάταγμα που εκδίδεται κατόπιν γνωμοδοτήσεως του Conseil d'État [Συμβούλιο της Επικρατείας], αφού λάβει χώρα διαβούλευση με την Αρχή Ανταγωνισμού.»

11 Τα άρθρα L. 445-1 έως L. 445-4 του Ενεργειακού Κώδικα, υπό τον τίτλο «Τα προκαθορισμένα τιμολόγια πωλήσεως», διευκρινίζουν τα εξής:

«Άρθρο L. 445-1

Οι διατάξεις του δευτέρου εδαφίου του άρθρου L. 410-2 του Εμπορικού Κώδικα εφαρμόζονται στα προκαθορισμένα τιμολόγια πωλήσεως φυσικού αερίου που αναφέρονται στο άρθρο L. 445-3.

Άρθρο L. 445-2

Οι αποφάσεις σχετικά με τα τιμολόγια που αναφέρονται στο άρθρο L. 445-3 λαμβάνονται από κοινού από τους Υπουργούς που είναι αρμόδιοι για την Οικονομία και την Ενέργεια, κατόπιν γνωμοδοτήσεως της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας.

Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας διατυπώνει τις προτάσεις και τις γνωμοδοτήσεις της, που πρέπει να είναι αιτιολογημένες, αφού προβεί σε κάθε διαβούλευση που θεωρεί χρήσιμη με τους δραστηριοποιούμενους στην αγορά ενέργειας επιχειρηματίες.

Άρθρο L. 445-3

Τα προκαθορισμένα τιμολόγια πωλήσεως φυσικού αερίου καθορίζονται σε συνάρτηση με τα εγγενή χαρακτηριστικά των παροχών και το κόστος που συνδέεται με τις εν λόγω παροχές. Καλύπτουν το σύνολο του εν λόγω κόστους, εξαιρουμένης κάθε επιχορηγήσεως υπέρ των πελατών που άσκησαν το προβλεπόμενο στο άρθρο L. 441-1 δικαίωμά τους. [...]

Άρθρο L. 445-4

Τα προκαθορισμένα τιμολόγια πωλήσεως φυσικού αερίου που αναφέρονται στο άρθρο L. 445-3 ισχύουν υπέρ του τελικού καταναλωτή φυσικού αερίου μόνο στον τόπο καταναλώσεως που αποτελεί ακόμη αντικείμενο των εν λόγω τιμολογίων.

Τα προκαθορισμένα τιμολόγια πωλήσεως φυσικού αερίου που αναφέρονται στο άρθρο L. 445-3 ισχύουν πάντως σε κάθε τόπο καταναλώσεως για τον τελικό καταναλωτή φυσικού αερίου που καταναλώνει λιγότερες από 30 000 κιλοβατώρες ετησίως.»

12 Κατά το άρθρο L. 441 -1 του Ενεργειακού Κώδικα:

«Κάθε πελάτης που καταναλώνει το αέριο που αγοράζει ή αγοράζει αέριο προς μεταπώληση δικαιούται, ενδεχομένως μέσω του εντολοδόχου του, να επιλέξει τον προμηθευτή του για το φυσικό αέριο.»

13 Οι κανόνες που διέπουν τον τρόπο υπολογισμού των ρυθμιζόμενων τιμολογίων θεσπίζονται με το διάταγμα 2009-1603, της 18ης Δεκεμβρίου 2009, περί των προκαθορισμένων τιμολογίων πωλήσεως φυσικού αερίου (*JORF* της 22ας Δεκεμβρίου 2009, σ. 22082), όπως τροποποιήθηκε με το διάταγμα 2013-400, της 16ης Μαΐου 2013 (*JORF* της 17ης Μαΐου 2013, σ. 8189) (στο εξής: διάταγμα 2009-1603).

14 Το διάταγμα 2009-1603 προβλέπει ότι τα ρυθμιζόμενα τιμολόγια πωλήσεως φυσικού αερίου καθορίζονται από τους υπουργούς που είναι αρμόδιοι για την Οικονομία και την Ενέργεια , κατόπιν γνωμοδοτήσεως της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας. Πρώτον, οι δύο αυτοί υπουργοί εκδίδουν απόφαση για τον καθορισμό του τύπου τιμολογήσεως για κάθε προμηθευτή, που αποτελεί έκφραση του συνόλου του κόστους προμήθειας φυσικού αερίου και της μεθοδολογίας εκτιμήσεως του λοιπού κόστους, πλην του κόστους προμήθειας. Δεύτερον, οι εν λόγω υπουργοί εκδίδουν, κατόπιν αναλύσεως και γνωμοδοτήσεως της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας, απόφαση περί καθορισμού των ρυθμιζομένων τιμών πωλήσεως φυσικού αερίου. Οι τιμές αυτές επανεξετάζονται τουλάχιστον μια φορά ετησίως και αναθεωρούνται, εφόσον παρίσταται αναγκαίο, σε συνάρτηση με την εξέλιξη του τύπου τιμολογήσεως. Προμηθευτής ο οποίος προσφέρει χαμηλότερες από τις ρυθμιζόμενες τιμές μπορεί να προτείνει μεταβολή της ρυθμιζόμενης τιμής στη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, η οποία πρέπει να βεβαιωθεί ότι αυτή η ζητούμενη μεταβολή είναι όντως αποτέλεσμα της εφαρμογής του τύπου τιμολογήσεως. Οι εν λόγω διατάξεις τροποποιήθηκαν από 1ης Ιανουαρίου 2016, με την αναγνώριση σημαντικότερου ρόλου στη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, η οποία προτείνει ρυθμιζόμενες τιμές στους αρμόδιους για την Οικονομία και την Ενέργεια υπουργούς. Οι προτάσεις αυτές τεκμαίρεται ότι έγιναν δεκτές, εάν οι εν λόγω υπουργοί δεν προβάλουν αντιρρήσεις εντός προθεσμίας τριών μηνών.

15 Όσον αφορά το καλυπτόμενο από τις ρυθμιζόμενες τιμές κόστος, το διάταγμα 2009-1603 απαιτεί οι τιμές αυτές να καλύπτουν πλήρως το κόστος του προμηθευτή. Συγκεκριμένα, τα άρθρα 3 και 4 του εν λόγω διατάγματος ορίζουν τα εξής:

«Άρθρο 3

Τα προκαθορισμένα τιμολόγια πωλήσεως φυσικού αερίου καλύπτουν το κόστος εφοδιασμού σε φυσικό αέριο και το λοιπό κόστος.

Περιλαμβάνουν ένα τμήμα το ύψος του οποίου κυμαίνεται αναλόγως της πραγματικής καταναλώσεως και ένα κατ' αποκοπήν τμήμα που υπολογίζεται βάσει του σταθερού κόστους προμήθειας φυσικού αερίου και μπορεί επίσης να λαμβάνει υπόψη την ποσότητα που καταναλώθηκε ή αποτέλεσε αντικείμενο προεγγραφής ή κρατήσεως εκ μέρους του πελάτη και τους όρους χρήσεως, ιδίως την κατανομή των ποσοτήτων που ζητήθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους.

Άρθρο 4

Ορίζεται για κάθε προμηθευτή ένας τύπος τιμολογήσεως που εκφράζει το σύνολο του κόστους εφοδιασμού σε φυσικό αέριο. Ο τύπος τιμολογήσεως και το λοιπό κόστος, πλην του κόστους εφοδιασμού, καθιστούν δυνατό τον καθορισμό του μέσου κόστους προμήθειας φυσικού αερίου, βάσει του οποίου καθορίζονται τα προκαθορισμένα τιμολόγια πωλήσεως του φυσικού αερίου, σε συνάρτηση με τον τρόπο εξυπηρετήσεως των οικείων πελατών.

Το λοιπό κόστος, πλην του κόστους εφοδιασμού, περιλαμβάνει μεταξύ άλλων:

— το κόστος χρήσεως των δικτύων μεταφοράς φυσικού αερίου και, ενδεχομένως, των δικτύων δημόσιας διανομής φυσικού αερίου, που απορρέει από την εφαρμογή των τιμολογίων χρήσεως των υποδομών φυσικού αερίου που καθορίζει η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας·

— το κόστος ενδεχόμενης χρήσεως των αποθηκευμένων ποσοτήτων φυσικού αερίου·

— το κόστος εμπορίας των παρεχομένων υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένου ενός ευλόγου περιθωρίου εμπορικού κέρδους.

[...]»

16 Κατά συνέπεια, το λοιπό κόστος, πλην του κόστους εφοδιασμού, καλύπτει τα στοιχεία που αντιστοιχούν στη μεταφορά, στην αποθήκευση, στη διανομή, στις φορολογικές επιβαρύνσεις και στο κέρδος, το δε κόστος προμήθειας εκφράζει το κόστος εφοδιασμού και στηρίζεται κατά κύριο λόγο στις μακροπρόθεσμες συμβάσεις μεταξύ του προμηθευτή και των αλλοδαπών παραγωγών, δεδομένου ότι το σύνολο σχεδόν της καταναλώσεως στη Γαλλία προέρχεται από εισαγωγές. Αυτές οι μακροπρόθεσμες συμβάσεις αναπροσαρμόζονται, κατά κανόνα, βάσει των τιμών του πετρελαίου.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

17 Με δικόγραφο που κατέθεσε στις 17 Ιουλίου 2013, η ANODE άσκησε προσφυγή ενώπιον του Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Γαλλία), ζητώντας την ακύρωση, λόγω καταχρήσεως εξουσίας, του διατάγματος 2013-400.

18 Με την προσφυγή της, η ANODE υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, ότι τα άρθρα L. 445-1 έως L. 445-4 του Ενεργειακού Κώδικα, που τίθενται σε εφαρμογή με το εν λόγω διάταγμα, αντιβαίνουν στους σκοπούς της οδηγίας 2009/73.

19 Η ANODE υποστηρίζει, ιδίως, ότι οι επίμαχες διατάξεις του εθνικού δικαίου δεν είναι σύμφωνες προς την αρχή εφαρμογής που καθιερώνεται με την απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ. (C-265/08, EU:C:2010:205).

20 Το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) διερωτάται, πρώτον, κατά πόσον κρατική παρέμβαση στις τιμές, όπως αυτή που προβλέπει η γαλλική ρύθμιση, πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει ως αποτέλεσμα να καθορίζεται το επίπεδο της τιμής παροχής φυσικού αερίου στον τελικό καταναλωτή ανεξάρτητα

από την ελεύθερη λειτουργία της αγοράς, αποτελώντας, με τον τρόπο αυτό, από την ίδια τη φύση της, εμπόδιο στην επίτευξη της ανταγωνιστικής αγοράς του φυσικού αερίου, κατά παράβαση του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/73.

21 Σε περίπτωση που αυτό συμβαίνει, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) διερωτάται, δεύτερον, με γνώμονα ποια κριτήρια πρέπει να εκτιμάται το συμβατό μιας τέτοιας ρυθμίσεως με την οδηγία 2009/73 και ειδικότερα κατά πόσον το άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, επιτρέπει στα κράτη μέλη να επιδιώκουν, με την καθιέρωση ρυθμιζόμενων τιμών, σκοπούς όπως η ασφάλεια του εφοδιασμού και η εδαφική συνοχή. Το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) διερωτάται επίσης κατά πόσο είναι δυνατή κρατική παρέμβαση στον καθορισμό της τιμής βασιζόμενη στην αρχή της καλύψεως του πλήρους κόστους του κατεστημένου προμηθευτή και ποιες συνιστώσες του κόστους μπορούν ενδεχομένως να ληφθούν υπόψη κατά τον καθορισμό των προκαθορισμένων τιμολογίων.

22 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει η παρέμβαση κράτους μέλους που συνίσταται στην επιβολή στον κατεστημένο προμηθευτή της υποχρεώσεως να προτείνει στον τελικό καταναλωτή την παροχή φυσικού αερίου βάσει προκαθορισμένων τιμολογίων, χωρίς να εμποδίζει την πρόταση ανταγωνιστικών προσφορών, σε τιμές κατώτερες των εν λόγω τιμολογίων, τόσο από τον κατεστημένο προμηθευτή όσο και από τους εναλλακτικούς προμηθευτές, να θεωρείται ότι έχει ως αποτέλεσμα να καθορίζεται το επίπεδο της τιμής παροχής φυσικού αερίου στον τελικό καταναλωτή ανεξάρτητα από την ελεύθερη λειτουργία της αγοράς και αποτελεί μήπως, από την ίδια τη φύση της, εμπόδιο στην επίτευξη της ανταγωνιστικής αγοράς του φυσικού αερίου που μνημονεύεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/73;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, με γνώμονα ποια κριτήρια πρέπει να εκτιμάται το συμβατό προς την οδηγία 2009/73 μιας τέτοιας κρατικής παρεμβάσεως επί της τιμής της παροχής φυσικού αερίου στον τελικό καταναλωτή;

Ειδικότερα:

α) Σε ποιο μέτρο και υπό ποιες προϋποθέσεις επιτρέπει στα κράτη μέλη το άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/73, να επιδιώκουν, παρεμβαίνοντας στην τιμή παροχής φυσικού αερίου στον τελικό καταναλωτή, άλλους σκοπούς, πέραν της διατηρήσεως της τιμής της παροχής σε λογικά επίπεδα, όπως η ασφάλεια του εφοδιασμού και η εδαφική συνοχή;

β) Επιτρέπει το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/73, λαμβανομένων υπόψη ιδίως των σκοπών της ασφάλειας του εφοδιασμού και της εδαφικής συνοχής, την παρέμβαση του κράτους μέλους στον καθορισμό της τιμής παροχής του φυσικού αερίου, παρέμβαση που βασίζεται στην αρχή της καλύψεως του πλήρους κόστους του κατεστημένου προμηθευτή, και μπορεί μήπως το κόστος που προορίζεται να καλυφθεί από τα τιμολόγια να περιλαμβάνει και άλλες συνιστώσες, πέραν αυτής που αντιπροσωπεύει τον μακροπρόθεσμο εφοδιασμό;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

23 Με τα ερωτήματά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί κατά πόσον καθεστώς περί προκαθορισμένων τιμολογίων πωλήσεως φυσικού αερίου, όπως αυτό το οποίο αφορά η διαφορά της κύριας δίκης, είναι συμβατό με την οδηγία 2009/73 και το άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

24 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία, με την απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ. (C-265/08, EU:C:2010:205), να χαράξει το πλαίσιο αναλύσεως που παρέχει στον αρμόδιο εθνικό δικαστή τη δυνατότητα να εκτιμήσει κατά πόσον είναι

συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης κρατική παρέμβαση επί των τιμών, ειδικώς στον τομέα του φυσικού αερίου. Με την εν λόγω απόφαση και τη νομολογία που την ακολούθησε, το Δικαστήριο έχει παράσχει πολλά στοιχεία όσον αφορά τα κριτήρια στα οποία πρέπει να στηρίζεται μια τέτοια εκτίμηση, τα δε ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο πρέπει να αναλυθούν ακριβώς με βάση αυτή τη νομολογία (βλ. αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Enel Produzione, C-242/10, EU:C:2011:861, και της 10ης Σεπτεμβρίου 2015, Επιτροπή κατά Πολωνίας, C-36/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2015:570).

Επί του πρώτου ερωτήματος

25 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί κατά πόσον το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/73 έχει την έννοια ότι η παρέμβαση κράτους μέλους που συνίσταται στην επιβολή σε ορισμένους προμηθευτές, μεταξύ των οποίων ο κατεστημένος προμηθευτής, της υποχρεώσεως να προτείνουν στον τελικό καταναλωτή την παροχή φυσικού αερίου βάσει προκαθορισμένων τιμολογίων, χωρίς να εμποδίζει την πρόταση ανταγωνιστικών προσφορών σε τιμές κατώτερες των εν λόγω τιμολογίων από όλους τους προμηθευτές της αγοράς, αποτελεί, από την ίδια τη φύση της, εμπόδιο στην επίτευξη της ανταγωνιστικής αγοράς του φυσικού αερίου που προβλέπει η διάταξη αυτή.

26 Μολονότι από καμία διάταξη της οδηγίας 2009/73 δεν προκύπτει ότι η τιμή παροχής φυσικού αερίου πρέπει να καθορίζεται αποκλειστικώς από τον νόμο της προσφοράς και της ζητήσεως, η απαίτηση αυτή απορρέει από τον ίδιο τον σκοπό και τη γενική οικονομία της οδηγίας αυτής, η οποία έχει ως επιδιωκόμενο σκοπό την επίτευξη μιας εντελώς και πραγματικά ανοικτής και ανταγωνιστικής εσωτερικής αγοράς του φυσικού αερίου, στην οποία όλοι οι καταναλωτές μπορούν να επιλέγουν ελεύθερα τους προμηθευτές τους και στην οποία όλοι οι προμηθευτές μπορούν ελεύθερα να προμηθεύουν τους πελάτες τους με τα προϊόντα τους (βλ., συναφώς, απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2015, Επιτροπή κατά Πολωνίας, C-36/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2015:570, σκέψη 45).

27 Πρέπει, συναφώς, να υπομνησθεί ότι μέτρο δημοσίας παρεμβάσεως επί των τιμών πωλήσεως του φυσικού αερίου είναι μέτρο το οποίο, ως εκ της φύσεώς του, συνιστά εμπόδιο στη δημιουργία λειτουργικής εσωτερικής αγοράς του φυσικού αερίου (βλ. απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ., C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψη 35).

28 Εν προκειμένω, η επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης γαλλική ρύθμιση προβλέπει κρατική παρέμβαση συνιστάμενη στην επιβολή σε ορισμένες επιχειρήσεις της υποχρεώσεως να προσφέρουν στην αγορά, σε ορισμένες κατηγορίες πελατών, το φυσικό αέριο σε τιμές που είναι αποτέλεσμα υπολογισμού πραγματοποιούμενου βάσει κριτηρίων και με τη χρήση κλιμάκων που καθορίζονται από τις δημόσιες αρχές.

29 Ωστόσο, τα καθοριζόμενα κατ' εφαρμογήν της εν λόγω ρυθμίσεως τιμολόγια συνιστούν ρυθμιζόμενες τιμές που ουδόλως αποτελούν αποτέλεσμα ελεύθερου καθορισμού απορρέοντος από τον νόμο της προσφοράς και της ζητήσεως στην αγορά. Αντιθέτως, τα εν λόγω τιμολόγια είναι προϊόν καθορισμού ο οποίος πραγματοποιείται βάσει κριτηρίων επιβαλλόμενων από τις δημόσιες αρχές και, συνεπώς, είναι ξένος προς τη δυναμική που αναπτύσσουν οι δυνάμεις της αγοράς.

30 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 31 των προτάσεών του, ένα μέτρο που επιβάλλει την υποχρέωση προσφοράς προϊόντος ή υπηρεσίας στην αγορά σε καθορισμένη τιμή επηρεάζει, κατ' ανάγκη, την ελευθερία των οικείων επιχειρήσεων να δραστηριοποιούνται στην εν λόγω αγορά και, συνεπώς, τη διαδικασία του ανταγωνισμού που εκτυλίσσεται στην εν λόγω αγορά. Ένα τέτοιο μέτρο αντιβαίνει, ως εκ της φύσεώς του, στον σκοπό της επιτεύξεως ανταγωνιστικής και ανοικτής αγοράς.

31 Επομένως, ένας καθορισμός τιμολογίων ο οποίος είναι αποτέλεσμα παρεμβάσεως των δημοσίων αρχών επηρεάζει κατ' ανάγκην τη λειτουργία του ανταγωνισμού και ότι, συνεπώς, μια ρύθμιση όπως αυτή την οποία αφορά η διαφορά της κύριας δίκης αντιβαίνει προς τον σκοπό επιτεύξεως της προβλεπόμενης στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/73 ανοικτής και ανταγωνιστικής αγοράς του φυσικού αερίου.

32 Εξάλλου, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 35 των προτάσεών του, το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις τις οποίες αφορούν τα προκαθορισμένα τιμολόγια μπορούν επίσης να καθορίσουν ελευθέρως τις προσφορές τους στην αγορά δεν μπορεί να κλονίσει τη διαπίστωση ότι η επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης κρατική παρέμβαση επηρεάζει τη λειτουργία του ανταγωνισμού. Πράγματι, η ίδια η ύπαρξη δύο τμημάτων στην αγορά, ήτοι του τμήματος στο οποίο οι τιμές καθορίζονται εκτός της λειτουργίας του ανταγωνισμού και εκείνου στο οποίο ο καθορισμός τους επαφίεται στις δυνάμεις της αγοράς, δεν είναι συμβατή με τη δημιουργία ανοικτής και ανταγωνιστικής εσωτερικής αγοράς του φυσικού αερίου. Συναφώς, πρέπει να προστεθεί ότι το επιχείρημα της Γαλλικής Κυβερνήσεως, σύμφωνα με το οποίο τα προκαθορισμένα τιμολόγια επιτελούν λειτουργία ανώτατου ορίου αναφοράς για τον καθορισμό της τιμής των λοιπών προμηθευτών, τους οποίους δεν αφορά η επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης ρύθμιση, ενισχύει την άποψη ότι τα εν λόγω τιμολόγια έχουν συγκεκριμένες επιπτώσεις στον ελεύθερο καθορισμό των τιμών στο σύνολο της γαλλικής αγοράς του φυσικού αερίου.

33 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/73 έχει την έννοια ότι η παρέμβαση κράτους μέλους που συνίσταται στην επιβολή σε ορισμένους προμηθευτές, μεταξύ των οποίων ο κατεστημένος προμηθευτής, της υποχρεώσεως να προτείνουν στον τελικό καταναλωτή την παροχή φυσικού αερίου βάσει προκαθορισμένων τιμολογίων αποτελεί, από την ίδια τη φύση της, εμπόδιο στην επίτευξη της προβλεπόμενης στην εν λόγω διάταξη ανταγωνιστικής αγοράς του φυσικού αερίου, το δε εμπόδιο αυτό εξακολουθεί να υφίσταται έστω και αν η εν λόγω παρέμβαση δεν εμποδίζει την πρόταση ανταγωνιστικών προσφορών σε τιμές κατώτερες των εν λόγω τιμολογίων από όλους τους προμηθευτές της αγοράς.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

34 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστούν τα κριτήρια που πρέπει να ληφθούν υπόψη προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσον η νομοθεσία την οποία αφορά η διαφορά της κύριας δίκης είναι συμβατή προς το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/73.

35 Συναφώς, επιβάλλεται, κατ' αρχάς, η διαπίστωση ότι τα στοιχεία σχετικά με το επιτρεπτό κρατικής παρεμβάσεως συνιστάμενης στη ρύθμιση των τιμών, τα οποία αναφέρονται στην απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ. (C-265/08, EU:C:2010:205), όσον αφορά το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/55/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2003, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 98/30/ΕΚ (ΕΕ 2003, L 176, σ. 57), ισχύουν και όσον αφορά το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/73, δεδομένου ότι δεν υπήρξε καμία τροποποίηση της τελευταίας αυτής διατάξεως, στο μέτρο που εφαρμόζεται στη διαφορά της κύριας δίκης (βλ. απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2015, Επιτροπή κατά Πολωνίας, C-36/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2015:570, σκέψη 53).

36 Συνεπώς, καίτοι η κρατική παρέμβαση στον καθορισμό της τιμής παροχής φυσικού αερίου στον τελικό καταναλωτή αποτελεί εμπόδιο στην επίτευξη ανταγωνιστικής αγοράς του φυσικού αερίου, εντούτοις η εν λόγω παρέμβαση μπορεί να γίνει δεκτή στο πλαίσιο της οδηγίας 2009/73, εφόσον πληρούνται τρεις προϋποθέσεις. Πρώτον, η εν λόγω παρέμβαση πρέπει να επιδιώκει σκοπό γενικού οικονομικού συμφέροντος, δεύτερον, πρέπει να είναι σύμφωνη προς την αρχή της αναλογικότητας και, τρίτον, πρέπει να προβλέπει υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας σαφώς καθορισμένες, διαφανείς, αμερόληπτες και επαληθεύσιμες και να διασφαλίζει ισότιμη πρόσβαση των επιχειρήσεων

φυσικού αερίου της Ένωσης στους καταναλωτές (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ., C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψεις 20 έως 22 και 47, καθώς και της 10ης Σεπτεμβρίου 2015, Επιτροπή κατά Πολωνίας, C-36/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2015:570, σκέψεις 51 έως 53).

37 Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, σχετικά με την ύπαρξη γενικού οικονομικού συμφέροντος, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται σε ποιο μέτρο και υπό ποιες προϋποθέσεις ένα κράτος μέλος μπορεί να επιδιώκει άλλους σκοπούς γενικού οικονομικού συμφέροντος, πέραν της διατηρήσεως της τιμής της παροχής σε λογικά επίπεδα που έχει αναγνωρίσει το Δικαστήριο με την απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ. (C-265/08, EU:C:2010:205).

38 Επισημαίνεται ότι η οδηγία 2009/73 δεν περιέχει ορισμό της σχετικής με το γενικό οικονομικό συμφέρον προϋποθέσεως, αλλά η παραπομπή του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής στην εν λόγω προϋπόθεση και στο άρθρο 106 ΣΛΕΕ, το οποίο αφορά τις επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος, συνεπάγεται ότι η εν λόγω προϋπόθεση πρέπει να ερμηνεύεται με βάση την τελευταία αυτή διάταξη της Συνθήκης (βλ., συναφώς, απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ., C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψη 26).

39 Το Δικαστήριο έχει, συναφώς, υπενθυμίσει ότι ο άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ προβλέπει, αφενός, ότι οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος υπόκεινται στους κανόνες ανταγωνισμού, κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της αποστολής που τους έχει ανατεθεί, και, αφετέρου, ότι η ανάπτυξη του εμπορίου δεν πρέπει να επηρεάζεται σε βαθμό ο οποίος θα αντέκειτο προς το συμφέρον της Ένωσης. (απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ., C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψη 27).

40 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 44 των προτάσεών του, η ερμηνεία της σχετικής με το γενικό οικονομικό συμφέρον προϋποθέσεως πρέπει να εντάσσεται στο νέο πλαίσιο που απορρέει από τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισσαβώνας και στο οποίο περιλαμβάνονται, εκτός από το άρθρο 106 ΣΛΕΕ, το άρθρο 14 ΣΛΕΕ και το πρωτόκολλο (αριθ. 26) σχετικά με τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, το οποίο έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη ΕΕ, όπως τροποποιήθηκε με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, και στη Συνθήκη ΛΕΕ (στο εξής: πρωτόκολλο 26), καθώς και από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που απέκτησε την ίδια νομική ισχύ με τις Συνθήκες, ιδίως το άρθρο 36 του Χάρτη που αφορά την πρόσβαση στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος.

41 Ειδικότερα, το πρωτόκολλο 26 αναγνωρίζει ρητώς τον ουσιώδη ρόλο και την ευρεία διακριτική ευχέρεια των αρχών των κρατών μελών κατά την παροχή, εκτέλεση και οργάνωση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος.

42 Όσον αφορά ειδικώς τον τομέα του φυσικού αερίου, από τη δεύτερη περίοδο της αιτιολογικής σκέψεως 47 της οδηγίας 2009/73 προκύπτει ότι οι απαιτήσεις δημόσιας υπηρεσίας ορίζονται σε εθνικό επίπεδο, με συνεκτίμηση των εθνικών συνθηκών και με παράλληλο σεβασμό του δικαίου της Ένωσης εκ μέρους των κρατών μελών.

43 Υπό το πρίσμα αυτό, το άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ αποσκοπεί στον συγκερασμό του συμφέροντος των κρατών μελών να χρησιμοποιούν ορισμένες επιχειρήσεις ως όργανο οικονομικής ή κοινωνικής πολιτικής με το συμφέρον της Ένωσης προς τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού και διατήρηση της ενότητας της εσωτερικής αγοράς (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 1999, Albany, C-67/96, EU:C:1999:430, σκέψη 103, καθώς και της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ., C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψη 28).

44 Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι τα κράτη μέλη δικαιούνται, τηρώντας το δίκαιο της Ένωσης, να καθορίζουν το περιεχόμενο και την οργάνωση των υπηρεσιών τους γενικού οικονομικού συμφέροντος. Ειδικότερα, μπορούν να λαμβάνουν υπόψη σκοπούς που προσιδιάζουν στην εθνική τους πολιτική (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 1999, Albany, C-67/96, EU:C:1999:430, σκέψη 104, καθώς και της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ., C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψη 29).

45 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως στην οποία πρέπει, σύμφωνα με την οδηγία 2009/73, να προβαίνουν τα κράτη μέλη για να καθορίσουν αν, χάριν του γενικού οικονομικού συμφέροντος, πρέπει να επιβάλουν στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα του φυσικού αερίου υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας, εναπόκειται στα κράτη μέλη να προβαίνουν σε συγκερασμό του σκοπού της ελευθερώσεως της αγοράς και των λοιπών σκοπών που επιδιώκει η εν λόγω οδηγία (βλ., συναφώς, απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ., C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψη 32).

46 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται ειδικώς στους σκοπούς της ασφάλειας του εφοδιασμού και της εδαφικής συνοχής, όπως τους επικαλείται η Γαλλική Κυβέρνηση, ως σκοπούς γενικού οικονομικού συμφέροντος τους οποίους επιδιώκει η επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης ρύθμιση.

47 Όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού, ο σκοπός αυτός μνημονεύεται ρητώς τόσο σε επίπεδο του πρωτογενούς δικαίου της Ένωσης, όσο και στην οδηγία 2009/73.

48 Συγκεκριμένα, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 56 των προτάσεών του, το άρθρο 194, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΣΛΕΕ αναφέρει την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της Ένωσης ως έναν από τους θεμελιώδεις στόχους της πολιτικής της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας. Όσον αφορά ειδικώς τον τομέα του φυσικού αερίου, από πολλές αιτιολογικές σκέψεις και πολλά άρθρα της οδηγίας 2009/73 προκύπτει ότι η εν λόγω οδηγία συγκαταλέγει ρητώς την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού στους θεμελιώδεις στόχους της.

49 Αντιθέτως, η εδαφική συνοχή δεν μνημονεύεται ρητώς στην οδηγία 2009/73 ως σκοπός γενικού οικονομικού συμφέροντος που θα μπορούσε να δικαιολογήσει την επιβολή υποχρεώσεων παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας στον τομέα του φυσικού αερίου.

50 Εντούτοις, πρέπει να επισημανθεί, αφενός, ότι, όπως ανέφερε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 52 έως 54 των προτάσεών του, το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/73 απαριθμεί, κατά τρόπο ενδεικτικό, τα είδη των δράσεων που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας και ότι τα κράτη μέλη, τηρουμένου του δικαίου της Ένωσης, παραμένουν ελεύθερα να καθορίσουν τους σκοπούς γενικού οικονομικού συμφέροντος που επιθυμούν να επιδιώξουν επιβάλλοντας υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας. Οι υποχρεώσεις όμως αυτές πρέπει πάντοτε να αποσκοπούν στην επίτευξη ενός ή πλειόνων σκοπών γενικού οικονομικού συμφέροντος.

51 Αφετέρου, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 57 των προτάσεών του, το άρθρο 14 ΣΛΕΕ αναγνωρίζει ρητώς τη συμβολή των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος στην προώθηση της εδαφικής συνοχής της Ένωσης. Εξάλλου, το άρθρο 36 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης μνημονεύει ρητώς την εδαφική συνοχή στο πλαίσιο του δικαιώματος προσβάσεως στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος.

52 Από τα προαναφερθέντα προκύπτει ότι το δίκαιο της Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/73, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 14 και 106 ΣΛΕΕ, παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εκτιμούν αν, χάριν του γενικού οικονομικού συμφέροντος, πρέπει να επιβάλλουν στις επιχειρήσεις που παρεμβαίνουν στον τομέα του φυσικού αερίου υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας όσον αφορά την τιμή παροχής φυσικού αερίου προκειμένου, μεταξύ άλλων, να κατοχυρώσουν την ασφάλεια του εφοδιασμού και την εδαφική συνοχή, με την επιφύλαξη ότι πληρούνται όλες οι λοιπές προϋποθέσεις που προβλέπει η εν λόγω οδηγία.

53 Όσον αφορά τη δεύτερη από τις προϋποθέσεις που απαριθμούνται στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως, σχετικά με την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 106 ΣΛΕΕ προκύπτει ότι οι υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας οι οποίες μπορούν, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/73, να επιβάλλονται στις επιχειρήσεις πρέπει να τηρούν την αρχή της αναλογικότητας και, επομένως, οι υποχρεώσεις αυτές δεν επιτρέπεται να θίγουν τον ελεύθερο καθορισμό της τιμής παροχής φυσικού αερίου, μετά την 1η Ιουλίου 2007, παρά μόνον καθόσον απαιτείται για την υλοποίηση του σκοπού γενικού οικονομικού συμφέροντος τον οποίο επιδιώκουν και, κατά συνέπεια, κατά τη διάρκεια μιας οπωσδήποτε περιορισμένης χρονικής περιόδου (βλ., συναφώς, απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ., C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψη 33).

54 Καίτοι εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει, στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, αν πληρούται η εν λόγω επιταγή περί αναλογικότητας, εντούτοις στο Δικαστήριο εναπόκειται να παράσχει, βάσει των διαθέσιμων πληροφοριών, στο αιτούν δικαστήριο όλα τα απαραίτητα συναφώς στοιχεία όσον αφορά το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ., C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψη 34).

55 Η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας προϋποθέτει, πρώτον, ότι το εν λόγω μέτρο είναι πρόσφορο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού γενικού οικονομικού συμφέροντος (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Enel Produzione, C-242/10, EU:C:2011:861, σκέψη 55).

56 Το αιτούν δικαστήριο παρέχει, συναφώς, ελάχιστα στοιχεία προκειμένου να εκτιμηθούν οι λόγοι για τους οποίους η επιβολή των τιμών του φυσικού αερίου θα ήταν αναγκαία για την επίτευξη σκοπών πολύ γενικών, όπως είναι αυτοί τους οποίους επικαλείται η Γαλλική Κυβέρνηση.

57 Ειδικότερα, όσον αφορά τον σκοπό της ασφάλειας του εφοδιασμού, το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται, κατ' ουσίαν, στο επιχείρημα της εν λόγω κυβερνήσεως, σύμφωνα με το οποίο οι συμβάσεις εφοδιασμού του κατεστημένου προμηθευτή, οι οποίες αναπροσαρμόζονται βάσει της τιμής των πετρελαϊκών προϊόντων και είναι μακροπρόθεσμες, κατοχυρώνουν μεγαλύτερη ασφάλεια εφοδιασμού σε σχέση με τις συμβάσεις των εναλλακτικών προμηθευτών που επηρεάζονται από την αστάθεια της τιμής του φυσικού αερίου στη χονδρική αγορά.

58 Ωστόσο, καίτοι δεν αποκλείεται ρύθμιση που θα προέβλεπε υποχρέωση προσφοράς και παροχής φυσικού αερίου σε καθορισμένη τιμή να μπορεί να θεωρηθεί ικανή να κατοχυρώσει την ασφάλεια του εφοδιασμού, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται, εφόσον δεν παρέσχε στο Δικαστήριο συγκεκριμένα στοιχεία αναλύσεως, να κρίνει κατά πόσον αυτό συμβαίνει στην περίπτωση της επίμαχης στη διαφορά της κύριας δίκης ρυθμίσεως.

59 Όσον αφορά τον σκοπό της εδαφικής συνοχής, πρέπει να επισημανθεί ότι, καίτοι δεν αποκλείεται η επιβολή σε όλη την εθνική επικράτεια προκαθορισμένων τιμολογίων να επιδιώκει έναν τέτοιο σκοπό, στο αιτούν δικαστήριο θα εναπόκειται να εκτιμήσει, στο πλαίσιο της αναλύσεως βάσει της οποίας καθορίζεται αν το επίμαχο στη διαφορά της κύριας δίκης μέτρο είναι ικανό να διασφαλίσει τον σκοπό αυτό, κατά πόσον υφίστανται μέτρα που καθιστούν και αυτά δυνατή τη διασφάλιση του εν λόγω σκοπού, εμποδίζοντας όμως λιγότερο την επίτευξη ανοικτής εσωτερικής αγοράς του φυσικού αερίου, όπως είναι η επιβολή τιμής που εφαρμόζεται μόνον σε ορισμένες κατηγορίες πελατών ευρισκομένων σε περιοχές απομακρυσμένες και δυνάμενες να προσδιοριστούν βάσει αντικειμενικών γεωγραφικών κριτηρίων.

60 Δεύτερον, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η διάρκεια της κρατικής παρεμβάσεως επί των τιμών πρέπει να είναι περιορισμένη σε αυτό που είναι αυστηρώς αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού (απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ., C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψεις 33 και 35).

61 Συναφώς, από τις πληροφορίες που διαθέτει το Δικαστήριο προκύπτει ότι η επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης ρύθμιση δεν προβλέπει περιορισμό της διάρκειας της υποχρεώσεως να προτείνεται στους τελικούς πελάτες η παροχή φυσικού αερίου σε προκαθορισμένες τιμές, με αποτέλεσμα η υποχρέωση αυτή να αποκτά μόνιμο χαρακτήρα.

62 Ο καθορισμός μέγιστης διάρκειας των θεσπιζομένων τιμολογίων δεν μπορεί να αποτελέσει τέτοιου είδους περιορισμό, καθόσον ο μηχανισμός αυτός αφορά μόνον την περιοδική αναθεώρηση του επιπέδου των εν λόγω τιμολογίων και όχι την ανάγκη και τις λεπτομέρειες της δημόσιας παρεμβάσεως επί των τιμών αναλόγως της εξελίξεως της αγοράς του φυσικού αερίου.

63 Εν πάση περιπτώσει, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται, λαμβανομένων υπόψη των συγκεκριμένων στοιχείων που έχει στη διάθεσή του, να εκτιμήσει κατά πόσον η επιβολή υποχρεώσεως, όπως αυτή που θεσπίζεται με το άρθρο L. 410-2 του Εμπορικού Κώδικα, η οποία έχει, κατ' ουσίαν, μόνιμο χαρακτήρα, πληροί την απαίτηση που υπομνήσθηκε στη σκέψη 55 της παρούσας αποφάσεως.

64 Τρίτον, η εφαρμοζόμενη μέθοδος παρεμβάσεως δεν πρέπει να βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού γενικού οικονομικού συμφέροντος (απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ., C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψη 36).

65 Συναφώς, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης παρέμβαση στηρίζεται στην αρχή της καλύψεως του πλήρους κόστους του κατεστημένου προμηθευτή με εφαρμογή ενός τύπου που εκφράζει το κόστος εφοδιασμού του και μιας μεθοδολογίας εκτιμήσεως του λοιπού κόστους του, πλην του κόστους εφοδιασμού, που έχουν διαμορφωθεί κατόπιν αναλύσεως της εξελίξεως του κόστους στην οποία προβαίνει ετησίως η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας.

66 Στο πλαίσιο αυτό, η σχετική με το αναγκαίο της παρεμβάσεως επιταγή απαιτεί, κατ' ουσίαν, τον προσδιορισμό της συνιστώσας της τιμής του φυσικού αερίου επί της οποίας απαιτείται παρέμβαση προκειμένου να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος με την κρατική παρέμβαση σκοπός (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ., C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψεις 36 και 38). Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει κατά πόσον η εφαρμοζόμενη μέθοδος παρεμβάσεως επί των τιμών δεν βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο προς επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών γενικού οικονομικού συμφέροντος και κατά πόσον δεν υφίστανται άλλα ηπιότερα πρόσφορα μέτρα.

67 Τέταρτον, η σχετική με το αναγκαίο της παρεμβάσεως επιταγή πρέπει επίσης να εκτιμάται σε σχέση με το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του επίμαχου μέτρου και, ειδικότερα, σε σχέση με τους δικαιούχους του (απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ., C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψη 39).

68 Συναφώς, πρέπει να εξεταστεί σε ποιο μέτρο η επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης κρατική παρέμβαση ευνοεί αντιστοίχως τους ιδιώτες και τις επιχειρήσεις, ως τελικούς καταναλωτές φυσικού αερίου.

69 Εν προκειμένω, η επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης ρύθμιση προβλέπει ότι, από 1ης Ιανουαρίου 2016, οι δικαιούχοι της παροχής με ρυθμιζόμενη τιμή είναι τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις που καταναλώνουν λιγότερες από 30 000 κιλοβατώρες ετησίως. Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει κατά πόσον ένα τέτοιο σύστημα, που φαίνεται να ευνοεί με τον ίδιο τρόπο τους οικιακούς πελάτες και τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, τηρεί την επιταγή της αναλογικότητας όσον αφορά το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του μέτρου, υπό το πρίσμα των σκοπών της ασφάλειας του εφοδιασμού και της εδαφικής συνοχής.

70 Όσον αφορά, τέλος, την τρίτη από τις προϋποθέσεις που απαριθμούνται στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως, σύμφωνα με την οποία η κρατική παρέμβαση πρέπει να προβλέπει υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας σαφώς καθορισμένες, διαφανείς, αμερόληπτες και επαληθεύσιμες και να διασφαλίζει ισότιμη πρόσβαση των επιχειρήσεων φυσικού αερίου της Ένωσης στους καταναλωτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το αιτούν δικαστήριο δεν παρέσχε συναφώς κανένα στοιχείο αναλύσεως.

71 Όσον αφορά, συγκεκριμένα, τον χαρακτήρα της επίμαχης στη διαφορά της κύριας δίκης ρυθμίσεως ως ρυθμίσεως που δεν εισάγει διακρίσεις, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 82 των προτάσεών του, το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/73 παρέχει τη δυνατότητα επιβολής των υποχρεώσεων παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας «στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα του φυσικού αερίου» γενικώς, και όχι ειδικώς σε ορισμένες επιχειρήσεις. Επιπλέον, το άρθρο 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη «δεν κάνουν διακρίσεις μεταξύ των [επιχειρήσεων φυσικού αερίου] όσον αφορά τα δικαιώματα ή τις υποχρεώσεις τους». Στο πλαίσιο αυτό, το σύστημα καθορισμού των επιχειρήσεων που επιφορτίζονται με υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας δεν μπορεί να αποκλείει a priori καμία από τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα διανομής του φυσικού αερίου (βλ., συναφώς, απόφαση της 19ης Ιουνίου 2008, Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-220/07, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2008:354, σκέψη 31).

72 Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει κατά πόσον η απαίτηση αυτή καθώς και οι λοιπές προϋποθέσεις που προβλέπονται στη σκέψη 66 της παρούσας αποφάσεως πληρούνται με την εφαρμογή του επίμαχου στη διαφορά της κύριας δίκης συστήματος τιμολογήσεως.

73 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η εξής απάντηση:

— Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/73, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 14 και 106 ΣΛΕΕ καθώς και του πρωτοκόλλου 26, έχει την έννοια ότι παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εκτιμούν αν, χάριν του γενικού οικονομικού συμφέροντος, πρέπει να επιβάλλουν στις επιχειρήσεις που παρεμβαίνουν στον τομέα του φυσικού αερίου υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας όσον αφορά την τιμή παροχής φυσικού αερίου προκειμένου, μεταξύ άλλων, να κατοχυρώσουν την ασφάλεια του εφοδιασμού και την εδαφική συνοχή, με την επιφύλαξη ότι, αφενός, πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας και, ιδίως, η προϋπόθεση οι υποχρεώσεις αυτές να μην εισάγουν διακρίσεις και, αφετέρου, η επιβολή των υποχρεώσεων αυτών τηρεί την αρχή της αναλογικότητας.

— Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/73 έχει την έννοια ότι δεν αντιβαίνει στο άρθρο αυτό μέθοδος καθορισμού της τιμής στηριζόμενη στη συνεκτίμηση του κόστους, υπό την προϋπόθεση ότι η εφαρμογή της μεθόδου αυτής δεν έχει ως συνέπεια να βαίνει η κρατική παρέμβαση πέραν του μέτρου που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπών γενικού οικονομικού συμφέροντος που επιδιώκει.

Επί των δικαστικών εξόδων

74 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 2003/55/ΕΚ, έχει την έννοια ότι η

παρέμβαση κράτους μέλους που συνίσταται στην επιβολή σε ορισμένους προμηθευτές, μεταξύ των οποίων ο κατεστημένος προμηθευτής, της υποχρεώσεως να προτείνουν στον τελικό καταναλωτή την παροχή φυσικού αερίου βάσει προκαθορισμένων τιμολογίων αποτελεί, από την ίδια τη φύση της, εμπόδιο στην επίτευξη της προβλεπόμενης στην εν λόγω διάταξη ανταγωνιστικής αγοράς του φυσικού αερίου, το δε εμπόδιο αυτό εξακολουθεί να υφίσταται έστω και αν η εν λόγω παρέμβαση δεν εμποδίζει την πρόταση ανταγωνιστικών προσφορών σε τιμές κατώτερες των εν λόγω τιμολογίων από όλους τους προμηθευτές της αγοράς.

2) **Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/73, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 14 και 106 ΣΛΕΕ, καθώς και του πρωτοκόλλου (αριθ. 26) σχετικά με τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, το οποίο έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη ΕΕ, όπως τροποποιήθηκε με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, και στη Συνθήκη ΛΕΕ, έχει την έννοια ότι παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εκτιμούν αν, χάριν του γενικού οικονομικού συμφέροντος, πρέπει να επιβάλλουν στις επιχειρήσεις που παρεμβαίνουν στον τομέα του φυσικού αερίου υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας όσον αφορά την τιμή παροχής φυσικού αερίου προκειμένου, μεταξύ άλλων, να κατοχυρώσουν την ασφάλεια του εφοδιασμού και την εδαφική συνοχή, με την επιφύλαξη ότι, αφενός, πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας και, ιδίως, η προϋπόθεση οι υποχρεώσεις αυτές να μην εισάγουν διακρίσεις και, αφετέρου, η επιβολή των υποχρεώσεων αυτών τηρεί την αρχή της αναλογικότητας.**

   Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/73 έχει την έννοια ότι δεν αντιβαίνει στο άρθρο αυτό μέθοδος καθορισμού της τιμής στηριζόμενη στη συνεκτίμηση του κόστους, υπό την προϋπόθεση ότι η εφαρμογή της μεθόδου αυτής δεν έχει ως συνέπεια να βαίνει η κρατική παρέμβαση πέραν του μέτρου που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπών γενικού οικονομικού συμφέροντος που επιδιώκει.

(υπογραφές)